

5. Kornienko A.A. Psychological features of formation at pupils' of auxiliary school a positive attitude to productive work : avtoref. ... kand. psihol. nauk. – 19.00.08 - special'naja psihologija / A.A.Kornienko. – M., 1985. – 18 p.
6. Kon I.S. Psychology of early adolescence: a book for teachers / I.S. Kon. – M. : Prosveshhenie, 1989. – 254 p.
7. Luria A.R. Writing and speaking. Neurolinguistic research / A.R. Luria. – M. : Akademija, 2002. – 352 p.
8. **Stepanishina B.I.** Ballad about school: Literary and aesthetic education of students 5-12 grades of secondary school / B.I. Stepanishina. – Rivne : «Format – A», 2004. – 248 p.
9. Turchinskaya K.M. Career-guidance in the secondary school / K.M. Turchinskaya. – K. : Rad. shkola, 1976. – 168 p.

Кравец Н.П. Формирование читательской деятельности как личностного компонента социально-трудовой адаптации умственно отсталых школьников.

В статье рассматривается проблема формирования читательской деятельности как необходимого компонента успешной социально-трудовой адаптации умственно отсталых учеников. Осуществлен анализ психолого-педагогической литературы по вопросам социально-трудовой адаптации и проанализировано условия ее обеспечения в работе с умственно отсталыми школьниками. Отмечено, что успешная социально-трудовая адаптация умственно отсталых учеников – выпускников специальной школы – зависит от сформированной на достаточном уровне читательской деятельности. Выделены составные компоненты читательской деятельности: когнитивный, эмоционально-коммуникативный, операционально-организационный и определены принципы литературного образования умственно отсталых учеников, учет которых обеспечит успешное формирование читательской деятельности. Доказано, что успешность процесса социально-трудовой адаптации умственно отсталых учеников зависит от надлежащей организации совместной деятельности работы школы и профессионально-технических учебных заведений, учитывающей психофизические особенности умственно отсталых учащихся, их знания и навыки, приобретенные во время школьного обучения. Обосновано необходимость формирования у школьников библиотечно-библиографических и читательских умений, навыков как составных читательской деятельности. Доказано необходимость разработки профессиограммы современного умственно отсталого выпускника, что поможет успешнее готовить учеников к овладению будущей профессией, социально и профессионально адаптировать. Намечены условия, которые следует соблюдать относительно формирования компетентных читателей с целью формирования их успешной социально-трудовой адаптации.

Ключевые слова: умственно отсталые ученики, социально-трудовая адаптация, читательская деятельность, читательские умения, ученики технической группы, школа, профессионально-техническое учебное заведение.

Kravets N.P. Reading activity formation as a personality component in social and manual work adaptation of children with mionectic mental development.

The article is devoted to describing of reading activity formation as a personality component in social and manual work adaptation of children with mionectic mental development.

The author gives the psychological and pedagogical analysis of reading problem in researches devoted to development of pupil's personality in foreign and Ukrainian science literature in the way of social and manual work adaptation of children with mionectic mental development. Successful social and manual work adaptation of children with mionectic mental development (school leavers of professional-technical institution) depends on level of reading activity and interaction through secondary school and professional-technical institution taking into consideration peculiarities of [pupils with psychophysical](#) mionectic mental development.

The components of reading activity (cognitive, emotional-communicative and component tool organizer) are pointed out. Professional portrait of modern student with mionectic mental development has got a data for choosing his future job. The author characterizes the ways for forming of reading activity of children with mionectic mental development

Key words: children with mental development, social and manual work adaptation, reading activity, reading abilities, students of technical group, school, professional-technical institution.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2015 р.

Статтю прийнято до друку 20.09. 2015 р.

Рецензент: д.пед.н., проф. Шеремет М.К.

УДК: 376-056.37

Левицький В.Е.

ДО ПИТАННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПРОФЕСІЙНО-ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ШКОЛІ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУ

Стаття містить результати вивчення питання реалізації у спеціальній школі процесу профорієнтаційної роботи і відповідного професійно-трудового навчання. Розглядаються методика і форми проведення, висвічуються і аналізуються помилки та недоліки реалізації. З'ясовується роль спеціальної школи як осередку профорієнтаційної роботи та її можливості у оптимізації складної ситуації з соціальною адаптацією випускників з вадами інтелектуального

розвитку що склалася на сьогоднішній день. Вказується на залежність між соціально-трудою адаптацією дітей з порушеним інтелектом та здатністю до соціального пристосування; своєрідністю психофізичних особливостей; реакціями на власні порушення; ступенем і характером дефекту; часом виникнення порушень психофізичного розвитку; ставленням суспільства до таких осіб; соціально-економічним устроєм суспільства; географічними умовами проживання, станом родини; спеціально організованим навчанням і вихованням; рівнем розвитку медицини та дефектологічної науки; рівнем підготовки до життя та праці у процесі корекційно-спрямованого шкільного та сімейного виховання; умовами працевлаштування за місцем роботи випускників.

Ключові слова: діти з порушеним інтелектом, профорієнтаційна робота, професійна інформація, соціальна адаптація, професійне навчання, спеціальна школа.

В останні роки питання профорієнтації, працевлаштування та вторинної зайнятості молоді загострились. Тенденція зростання рівня безробіття змушує збільшувати та вдосконалювати форми і методи соціального впливу на молодь, сприяти підвищенню рівня її професійної підготовки, налагоджувати співробітництво із зацікавленими установами та підприємствами, залучати якомога більше кваліфікованих спеціалістів до надання допомоги молодій людині (соціальних педагогів, психологів, консультантів, соціологів), посилювати соціальний захист не конкурентоспроможних категорій молоді.

Професійна орієнтація передбачає надання молоді сукупності знань про особливості різних професій, умови правильного вибору однієї з них; виховання позитивного ставлення до різних видів професійної та громадської діяльності; формування мотивованих професійних намірів, в основі яких лежить усвідомлення соціально-економічних потреб суспільства та психофізіологічних особливостей особистості. Вона спрямована на досягнення збалансованості між професійними інтересами і можливостями людини та потребами суспільства в конкретних видах професійної діяльності. Без професійної орієнтації неможлива ефективна підготовка молоді до свідомого вибору професії. Важливість з соціальної точки зору полягає в тому, що завдяки їй усвідомлюється необхідність праці, обрання, набуття професії, реалізація себе в ній, розширюються межі вибору: чим більше знає людина про різноманітні види виробництва та професії, про умови праці, про те, де можна навчитися тій чи іншій спеціальності, які якості є визначними для успішності в тій чи іншій професії тим більш свідомим і потрібним буде її вибір. Професійна орієнтація являє собою органічний комплекс, що складається з: професійної просвіти; професійної консультації; професійного відбору і професійного підбору; професійної діагностики; професійної адаптації; професійного виховання [4].

Аналіз літературних джерел та педагогічної практики свідчить, що часто профорієнтаційну роботу у спеціальних школах зводять до професійної інформації і це знижує ефективність всієї системи виховання учнів. Профорієнтаційна робота – це багатоаспектна система, яка забезпечує просвіту і виховання школярів, вивчення їх психофізіологічних особливостей, проведення консультацій та успішної адаптації у професійних навчальних закладах або на виробництві [5].

На соціально-трудою адаптацію дітей з порушеним інтелектом впливає багато різноманітних чинників. Серед них важливе значення має здатність до соціального пристосування дітей з вадами розвитку, своєрідність психофізичних особливостей, реакція на власні порушення, ступінь і характер дефекту, час виникнення порушення психофізичного розвитку, ставлення суспільства до таких осіб, соціально-економічний устрій суспільства, природно-географічні умови, соціальний стан родини, спеціально організоване навчання і виховання, а також рівень розвитку медицини та дефектологічної науки. Особливо цінними у цьому ряду стають, зокрема, рівень підготовки до життя та праці у процесі спеціального корекційно спрямованого шкільного та сімейного виховання; умови організації праці за місцем роботи випускників [3].

Метою дослідження виступило обґрунтування доцільності комплексного запровадження профорієнтаційної роботи та поглибленої професійно-технічної підготовки у спеціальних загальноосвітніх школах для дітей з порушеним інтелектом з точки зору покращення рівня соціальної адаптації цієї категорії дітей.

У клінічному прогнозі соціально-трудою адаптації виокремлюють ступінь інтелектуального

дефекту, а також такі особливості індивіда, як емоційна врівноваженість і цілеспрямованість, ступінь стійкості та витривалості, характер інтересів і спонукань, здатність пристосуватися до навколишнього середовища. Ці показники можна розглядати як позитивні для адаптації індивіда до вимог суспільства, однак вони не є стійкими характеристиками особистості, що додають їй стабільності, оскільки здатні змінюватися не тільки у зв'язку зі станом декомпенсації особистості, а й з негативними впливами середовища. Щодо дітей з порушеним інтелектом, ці характеристики не можуть бути критеріями прогнозу соціальної адаптації, а передусім можуть служити характеристиками психофізичного розвитку особистості на момент обстеження [1].

У клінічному вивченні чинників, що визначають успішність соціальної адаптації дітей з порушеним інтелектом, виокремлено особистісні критерії адаптації: самооцінку, рівень конформності поведінки, характер конфліктів. Врахування зазначених чинників є необхідним для досягнення позитивних результатів у підготовці цих дітей до самостійного життя і праці у суспільстві [2].

До основних форм профорієнтаційної роботи, з допомогою яких здійснюється професійна просвіта та виховання учнів відноситься: урок у майстерні з повідомленням інформації профорієнтаційного характеру, екскурсії на виробництво та у спеціальні професійно-технічні навчальні заклади, виставки робіт, зустрічі з спеціалістами своєї справи, дні відкритих дверей, тематичні вечори.

Основною формою організації профорієнтаційної роботи є урок у майстерні. В ході уроку, в залежності від його змісту, повинні вирішитися наступні профорієнтаційні завдання: виховання в учнів відповідального ставлення до вибору професії; формування адекватного розуміння сутності професійного самовизначення; розвиток пізнавальної активності, самостійності та творчого ставлення до праці, спостережливості, ініціативи; виховання адекватної самооцінки; формування особистісних якостей, цінних з точки зору подальшої соціалізації.

Вибір методів проведення профорієнтаційної роботи для кожного заняття залежить від навчальних, виховних та профорієнтаційних задач, змісту та характеру відомостей, інтелектуальних та вікових можливостей учнів, рівня їх інформаційної готовності. Методи використовують універсальні. Так, н-д, розповідь вдало застосовувати при викладі відомостей про зміст праці представників різних професій, вимоги, що висуває професія до психофізичних особливостей, досягнення окремої галузі виробництва на сучасному етапі або її окремих представників. Пояснення можна ефективно використати для повідомлення правил вибору професії, особливостей трудової діяльності спеціалістів різних професій. Саме тут доцільно вводити нові поняття та терміни, збагачувати словник дітей та уявлення про оточуючий світ. Профорієнтаційна бесіда являє собою найбільш поширений метод, який вимагає ретельної підготовки. В ході бесіди вчителю слід розуміти залежність між знаннями, які отримує дитина у школі та успішність роботи за професією в майбутньому. Орієнтовний план бесіди про професію: ознайомлення з історією розвитку цієї професії; основний зміст праці робітників цієї професії; галузі народного господарства в яких працюють; потреби даної місцевості в кадрах з цієї професії; знаряддя праці та матеріали, що використовують представники цієї професії; умови праці; загальнотрудова, загальнотехнічна та спеціальні знання, вміння та навички представника цієї професії; психофізичні вимоги професії до людини; економічні відомості про професію; підготовка до опанування професією [4].

Ефективній організації профорієнтаційної роботи сприяє застосування наочних методів. Демонстрація об'єктів, процесів, що вивчаються, служить не тільки підтвердженням матеріалу, а й джерелом знань. Тут можливі наступні види демонстрації: натуральні об'єкти (вироби виконані учнями та працівниками, інструменти, механізми), технологічні процеси; зображення об'єктів (малюнки, плакати, серії діапозитивів, фільми тощо); прийоми роботи під час практичних робіт.

Однією з найважливіших форм з ознайомлення учнів з організацією виробництва, технікою, технологією та основними професіями є екскурсія. Для її успішного проведення слід чітко визначити тему, навчальну, виховну та профорієнтаційну ціль, дату проведення. Важливо щоб всі етапи екскурсії (підготовка, проведення і підведення підсумків) являли собою органічну єдність. Стереотипно розпочинають екскурсію з вступної бесіди про історію виробництва, його продукцію. Дуже важливо, щоб мовлення екскурсовода було доступним для сприймання дітьми з порушеним інтелектом, а сам захід не перетворювався на лекцію. Учні знайомлять з правилами техніки безпеки на виробництві, основними процесами виготовлення, діти спостерігають за діяльністю представників різних професій у виробничих умовах. Цікаво проходять зустрічі з представниками

певних професій одразу на виробництві. В ході заключної бесіди екскурсовод відповідає на питання учнів, вчитель проводить обговорення.

Велику роль в ознайомлювальній профорієнтаційній роботі відіграє організація і оформлення у школах навчально-методичних кабінетів та пунктів з профорієнтації та агітації. Окрему роль у проведенні профорієнтаційної роботи відіграють засоби наочної агітації та інформації : стенди, плакати, виставки, стінгазети, альбоми. За умови правильної реалізації позитивний ефект можуть нести такі форми профорієнтаційної роботи як: індивідуальні завдання, конкурси, участь в трудових об'єднаннях, гурткова робота [5].

Мало поширеними формами профорієнтаційної роботи, а від того і малоефективними є перегляд телепередач, кінофільмів профорієнтаційного змісту з їх подальшим обговоренням. Це відбувається внаслідок відсутності таких передач в ефірі та надмірної безконтрольної популяризації асоціальних професій та джерел заробітку, що не сприяє вдалому вирішенню питань вибору професії.

Для правильного обрання професії необхідно враховувати її соціальну значущість, доступність, корекційну спрямованість. У зв'язку з відсутністю професіограм із профілів трудового навчання у спеціальній школі слід зважити на те, що не всі спеціальності відзначаються високою корекційною спрямованістю на інтелектуальний розвиток. Можлива варіативність спеціалізацій для груп учнів з ускладненими формами розумової відсталості.

Від правильного вибору профілю трудового навчання залежить інтерес до навчання дитини: зростає активність у розумовій діяльності, мобілізується увага, підвищується настрій. Для збудження пізнавального інтересу необхідно будувати заняття таким чином, щоб вони стали імпульсом до продуктивних інтелектуальних операцій. Сформований інтерес до роботи – могутнє джерело активізації діяльності, розвитку інтелектуальної та емоційно-вольової сфери школярів [2].

Якість підготовки школярів до продуктивної праці підвищиться за умови наявності достатньої матеріально-технічної оснащеності процесу праці, правильного дидактично виправданого добору змісту навчання та відповідної побудови програми трудового навчання, методичного забезпечення вчителів праці, знання та урахування у процесі навчання психофізичних особливостей учнів з порушеним інтелектом.

На початку перетворень у системі освіти, спеціальні навчально-виховні заклади для дітей із вадами психофізичного розвитку, а саме спеціальні загальноосвітні школи для дітей з порушеним інтелектом, змушені шукати шляхи у сучасній складній соціально-економічній ситуації та трудові місця для своїх випускників. Соціально-економічні зміни у країні загострюють проблему конкурентноздатності на ринку праці і збільшують корекційну та соціально-адаптаційну роль спеціальної школи.

Вирішуючи проблему підготовки до життя, підвищення рівня соціальної захищеності дітей, які мають недоліки розумового та фізичного розвитку, педагогічні колективи спеціальних шкіл-інтернатів відчувають необхідність створити умови випускникам для професійної підготовки за однією або кількома професіями. Цьому рішенню передують кропітка праця. Зокрема необхідним є створення виробничої дільниці, навчального кабінету і полігону для практичних занять. Готуються авторські навчальні програми професійно-трудової підготовки або беруться розроблені та апробовані іншими спеціальними загальноосвітніми школами. Колективом закладу розробляється навчальний план з кожного напрямку; відповідально формується кадрове забезпечення (в тому числі склад інженерно-педагогічних працівників); створюється відповідна навчально-матеріальна база, що потребує коштів і є основною перешкодою для запровадження.

Учням старших класів спеціальних закладів доцільно і необхідно на доступному рівні за специфікою викладати такі теми як: основи ринкової економіки, спеціальні технології, матеріалознавство, агрометеорологію, агрохімію, ґрунтознавство, технологію прибирання приміщень.

Саме така система професійного навчання з кінцевим результатом – робочою професією є дієвим заходом соціального захисту для молоді, яка має вади психофізичного розвитку. Здобута професія підвищує шанси випускників на успішну соціальну адаптацію у суспільство для забезпечення свого самостійного життя.

Розглядаючи досвід, накопичений у процесі створення методики професійної підготовки, було звернуто увагу на психофізичний стан вихованців на початку і наприкінці навчання у десятому класі. Психофізичні обстеження дають змогу зробити висновок про доцільність перебування учнів в інтернаті ще один рік.

У школах де введена поглиблена професійна підготовка, психологами зроблені наступні висновки: значно поліпшився самоконтроль учнів; зменшилася тривожність і підвищилася впевненість у собі і своєму майбутньому; учні стали більш самостійними і старанними; підвищилося почуття відповідальності; розвинулися почуття колективізму та взаємодопомоги; сформувалися ініціатива, довіра до інших, визнання себе з боку оточуючих людей; учні зміцнили фізично завдяки навантаженням, тому що більшість занять мали суто практичний характер; по-дорослому почали сприймати життєві проблеми, розуміти вимоги до себе; самооцінка себе, своїх можливостей стала більш об'єктивною; стали більш врівноваженими, спокійними; змінилося ставлення до педагогів, інших дорослих.

Особлива увага у спілкуванні з десятикласниками приділяється формуванню мотивів навчальної діяльності, таких як пізнавальні, професійні; творчих досягнень, соціальних мотивів – з колективною та особистісною спрямованістю (мотив особистого престижу, підвищення статусу, самореалізації, самоствердження, матеріальні мотиви).

В основу виховної роботи у випускному класі найперше, за досвідом проведення, мають бути покладені принципи формування вміння самостійної поведінки. Постійно моделюючи виробничі відносини, педагоги формують у вихованців особистий досвід участі у виробництві. Навчально-виховний процес будується таким чином, щоб кожен учень відчув себе і в ролі лідера, і в ролі виконавця. Застосовуючи бригадну форму організації виробничої діяльності, слід знайти кожному вихованцю цікаву справу.

Досить сказати, що поступово і органічно має збільшуватися частка часу коли учні знаходяться без нагляду вихователя. Діти самостійно планують і проводять вільний час, готують домашні завдання, займаються обслуговуючою працею. Спостерігаючи за поведінкою, вчинками, ставленням до навчання, до педагогів, до учнів молодших за віком, можна зробити висновок про безпосередню користь перебування та навчання дітей у десятому класі.

Водночас, є проблеми, які потребують вирішення. Це насамперед працевлаштування після закінчення навчання. Потрібна державна система захисту. Досить важко влаштувати дітей-сиріт, бо, окрім роботи, цим дітям потрібен гуртожиток чи інше місце проживання. Негативна ситуація торкається і дітей соціально оточення яких негативно впливає та дезорієнтує їх. Потребує вирішення і «вікова» проблема. Випускники переважно діти 17 років. За законом вони – неповнолітні. А це також юридична перешкода для працевлаштування. Певна кількість дітей має групу інвалідності.

Педагогічні колективи вивчають питання про можливість продовження перебування учнів в інтернаті ще на рік у одинадцятому класі. Це дало б змогу розширити виробничу діяльність спеціальних шкіл, зокрема збільшити обсяги продукції.

Щодо організації профорієнтаційної роботи у спеціальній школі то тут можна визначити наступні недоліки:

- 1) відсутність фахівців з профорієнтаційної роботи у штатах спеціальних шкіл; та недостатня профорієнтаційна підготовка педагогічних працівників коли робота здійснюється не систематично і суб'єктивно, так як її розуміє окремо взятий педагог;
- 2) низький рівень відповідного матеріально-технічного та інформаційно-методичного забезпечення;
- 3) відсутність чіткої взаємодії різних учасників профорієнтаційного процесу (органів працевлаштування, освіти, охорони здоров'я та ін.);
- 4) профорієнтація залишається білою плямою необхідність якої з однієї сторони визнається, а з другої вона так і не стала складовою навчально-виховного процесу;
- 5) профорієнтаційні заходи, як правило, безадресні, відсутній індивідуальний та диференційований підхід;
- 6) використовуються, головним чином, словесні, декларативні методи, без надання можливості кожному спробувати себе в різних видах діяльності;
- 7) низький рівень інформації про потреби суспільства в кадрах;
- 8) відсутність сучасної науково-методичної літератури із даної проблеми;
- 9) стихійність, не контрольованість та формалізм у здійсненні профорієнтаційної роботи;
- 10) втрата інтересу та довіри до профорієнтаційних заходів з боку батьків та учнів;

- 11) відсутність кабінетів, кутків профінформації; професійних консультацій;
 - 12) безконтрольна популяризація ЗМІ асоціальних джерел заробітку та паразитарного способу життя.
- Недоліки існуючої системи професійної інформації полягають у дефіциті інформації про:
- сучасний характер взаємовідносин між працівниками та підприємцями різних форм власності;
 - нормативно-правові основи трудової діяльності в умовах становлення ринкової економіки;
 - зміст і характер трудового середовища;
 - порівняльні дані про доходи та рівень вартості життя представників різних професійних груп у різних економіко-географічних регіонах;
 - рівень необхідної професійної підготовки для працевлаштування та наступної трудової кар'єри з окремих професій;
 - особистісні якості, рівень їх розвитку, необхідний для оволодіння конкретною професією;
 - особливості організації навчально-виховного процесу у професійних навчальних закладах різних типів [4].

Результатом низького рівня інформованості знань випускників про світ професій є невідповідність до самостійного отримання необхідної інформації. Школярі незнайомі з системою класифікації типів професій, із умовами її правильного вибору, не усвідомлюють його важливості, що виявляється у другорядності факторів, що впливають на вибір, легковажному ставленні та поверховості мотивів вибору. Випускники затрудняються визначити власні домінуючі здібності, інтереси, вони не готові до здійснення обґрунтованого професійного вибору [1].

Сучасними інноваційними формами проведення профорієнтаційної роботи є: телефонне інформування, яке надає клієнтам об'єктивну інформацію стосовно наявності вакансій на ринку праці; надання інформації про можливість перекваліфікації чи підвищення кваліфікації; проведення профдіагностичної роботи, яка значно полегшується в умовах комп'ютеризації, спрямованої на надання допомоги молодим людям при професійному самовизначенні; проведення днів соціального захисту молоді, днів відкритих дверей, ярмарок вакансій; створення та поповнення банку даних про навчальні заклади де може людина з порушеним інтелектом отримати професію, пройти курси, практику; проведення індивідуальної профконсультаційної роботи у створених консультативних пунктах.

Залишаються актуальними та такими що потребують невідкладного розв'язання питання: соціально-трудова патронату за випускниками спеціальних закладів, правова захищеність випускників, специфіка роботи служб зайнятості з означеною категорією людей, фінансування програм різних напрямків професійно-трудова підготовки, матеріальна підтримка безробітних людей з вадами психофізичного розвитку.

Ефективність системи профорієнтації забезпечується взаємодією педагогічного колективу школи, батьків, професійних учбових закладів, виробництва, а також активною діяльністю школярів, які виступають не тільки, як об'єкти педагогічного впливу, але і як суб'єкти діяльності, які забезпечують пізнання сутності намічених професій і самостійність у вирішенні питання вибору професій.

Використана література:

1. **Бондар В.І.** Підготовка учнів допоміжної школи до самостійної трудової діяльності / В.І.Бондар / – К.: Радянська школа, 1988. – 128 с.
2. **Липа В.А.** Основы коррекционной педагогики: Учебное пособие / В.А. Липа / – Донецк: Лебідь, 2002. – 327 с.
3. **Мирский С.Л.** Методика профессионально-трудоваго обучения во вспомогательной школе / С.Л.Мирский / М.: Просвещение, 1980. – 184 с.
4. **Симоненко В.Д.** Профессиональная ориентация учащихся в процессе трудового обучения: Книга для учителя / В.Д.Симоненко / – М.: Просвещение, 1985. – 223 с.
5. **Турчинская К.М.** Профорієнтація во вспомогательной школе / К.М.Турчинская/ – К.: Радянська школа, 1976. – 127 с.
6. **Хохліна О.П.** Психолого-педагогічні основи корекційної спрямованості трудового навчання учнів з вадами розумового розвитку / О.П.Хохліна / – К.: Педагогічна думка, 2000. – 286 с.

References:

1. **Bondar V.I.** Pidhotovka uchniv dopomizhnoi shkoly do samostiinoi trudovoi diialnosti / V.I.Bondar / – K.: Radianska shkola, 1988. – 128 s.
2. **Lyra V.A.** Osnovy korrektsyonnoi pedahohyky: Uchebnoe posobyie / V.A. Lyra / – Donetsk: Lebid, 2002. – 327 s.
3. **Myrskiy S.L.** Metodyka professyonalno-trudovoho obucheniya vo vspomohatelnoi shkole / S.L.Myrskiy / – M.: Prosveshchenye,

1980. – 184 s.

4. **Symonenko V.D.** Professionalnaia orientatsiia uchashchykhisia v protsesse trudovoho obuchenia: Knyha dlia uchytelia / V.D.Symonenko / – M.: Prosveshchenye, 1985. – 223 s.

5. **Turchynskaia K.M.** Proforyentatsiia vo vspomohatelnoi shkole / K.M.Turchynskaia/ – K.: Radianska shkola, 1976. – 127 s.

6. **Khokhlyna O.P.** Psykholoho-pedahohichni osnovy korektsiinoi spriamovanosti trudovoho navchannia uchniv z vadamy rozumovoho rozvytku / O.P.Khokhlyna / – K.: Pedahohichna dumka, 2000. – 286 s.

Левицкий В.Э. К вопросу об организации профориентационной работы и профессионально-трудового обучения в специальной школе для детей с нарушенным интеллектом

Статья содержит результаты изучения вопроса реализации в специальной школе процесса профориентационной работы и соответствующего профессионально-трудового обучения. Рассматривается методика и формы проведения, описываются и анализируются ошибки и недостатки реализации. Выясняется роль специальной школы как центра профориентационной работы и ее возможности в оптимизации сложной ситуации социальной адаптации выпускников с недостатками интеллектуального развития что сложилась на сегодняшний день. Указывается на зависимость между социально трудовой адаптацией детей с нарушенным интеллектом и способностью к социальному приспособлению; своеобразием психофизических особенностей; реакциями на собственные нарушения; степенью и характером дефекта; временем возникновения нарушений психофизического развития; отношением общества к таким лицам; социально-экономическим укладом общества; географическими условиями проживания, состоянием семьи; специально организованной учебой и воспитанием; уровнем развития медицины и дефектологической науки; уровнем подготовки к жизни и труду в процессе коррекционно-направленного школьного и семейного воспитания; условиями трудоустройства по месту работы выпускников.

Ключевые слова: дети с нарушенным интеллектом, профориентационная работа, профессиональная информация, социальная адаптация, профессиональная учеба, специальная школа.

Levitskiy V.E. To the question about recommendations to organization of professionally work and professionally-labour studies at special school for children with the broken intellect

The article contains the results of study of question of realization at special school of process of professionally orientation work and corresponding professionally-labour studies. Methodology and forms of realization are examined, errors and lacks of realization are shined and analysed. The role of the special school turns out as to the cell of professionally orientation work and her possibility in optimization of difficult situation from social adaptation of graduating students flawly intellectual development that folded for today. Specified on dependence between sociallabour by adaptation children with the broken intellect and capacity for social adaptation; by originality of psychical and physical features; by reactions on own violations; by a degree and by character defect; sometimes origin of violations of psychical and physical development; by attitude of society toward such persons; by the socio-economic mode of society; by the geographical terms of residence, state of family; specially by organized studies and education; by the level of development of medicine and correction science; by the level of preparation to life and labour in the process of the correction-directed school and domestic education; by the terms of employment at the place of work of graduating students.

Key words: to put with the broken intellect, professionally orientation work, professional information, social adaptation, professional studies, special school.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2015 р.

Статтю прийнято до друку 20.04. 2015 р.

Рецензент: д. пед. наук, професор Миронова С.П.

УДК: 376-056.36:331

Лісова Л.І.

**ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ ДІТЕЙ З ВАДАМИ ІНТЕЛЕКТУ У ПРЦЕСІ НАВЧАННЯ
СТОЛЯРНОЇ СПРАВИ**

У статті розглянуто особливості фізичної працездатності дітей з вадами інтелекту у процесі навчання столярної справи. Працездатності цієї категорії дітей має велике значення, оскільки їхня майбутня професійна діяльність здебільшого буде пов'язана саме з фізичними навантаженнями. З аналізу наукової літератури встановлено, що розумово відсталі учні не можуть вибрати оптимальний темп робочих рухів при виконанні трудових дій. У них порушена координація рухів, у наслідок чого спостерігається відхилення від правильності виконання операцій. Ефективність виконання трудових операцій, а отже, і фізична працездатність пов'язується з типологічними властивостями учнів. Вищезгадані фактори великою мірою залежать від сили м'язів кисті правої та лівої руки. Що й спонукало нас до проведення замірів м'язової сили обох рук учнів допоміжної школи до і після роботи. За результатами проведеного дослідження ми прийшли до висновку, що впливають на фізичну